

Kommunförvaltningen

Yttrande

Dnr: Ks 2016/582

Peter Olsson
Verksamhetscontroller

Arbetsmarknadsdepartementet
Integrationsenheten
103 33 Stockholm

Yttrande över departementspromemoria (Ds 2016:35) Ett nytt regelverk för nyanlända invandrares etablering i arbets- och samhällslivet

Bakgrund

I budgetpropositionen för 2016 angav regeringen som sin avsikt att se över regelverket för etableringsuppdraget i syfte att minska onödig administration och skapa förutsättningar för en ökad flexibilitet och effektivitet i uppdraget.

Arbetsmarknadsdepartementet har påbörjat ett arbete med att se över det regelverk som gäller för vissa nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet och harmonisera det med det regelverk som gäller för övriga arbetssökande.

Som en följd av att regelverket för etableringsuppdraget anpassas till det generella arbetsmarknadspolitiska regelverket föreslås att lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska ersättas av en ny lag som i huvudsak reglerar det statliga ansvaret för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

I syfte att göra regelverket för etableringsuppdraget mer flexibelt, utan att i grunden ändra det statliga ansvaret för uppdraget, föreslås det i större utsträckning regleras genom förordning.

Det statliga ansvaret för etableringsinsatser, samordning av insatser och individförsörjning föreslås bestå på det sätt som gäller idag. Även kommunen föreslås ha kvar sina nuvarande uppgifter för tex kommunal vuxenutbildning för invandrare och samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

Föreslagna förändringar innebär följdändring i en rad andra lagar. Samtliga lagändringar föreslås träda i kraft 2018-01-01.

Huvudsakliga förändringar

Anpassning till det generella arbetsmarknadspolitiska regelverket och en harmonisering med de insatser som gäller för övriga arbetssökande.

Den så kallade rättigheten till etableringsplan tas bort och ersätts med **anvisning till arbetsmarknadspolitiskt program** anpassat till målgruppen. Programmet utformas som ett paraplyprogram inom vilket den nyanlände kan ta del av alla de nödvändiga insatser som behövs för etablering i arbets- och samhällslivet. Innehållet regleras i förordning.

Nyanlända får en **individuell handlingsplan**, liksom övriga arbetssökande. Arbetsförmedlingen har det yttersta ansvaret att slutgiltigt kunna bestämma över innehållet i handlingsplanen. Tillsamman med ökade krav på den nyanlände att själv bidra till sin arbetsmarknadsetablering förväntas detta leda till en effektivare etablering.

Nyanländas **rätt till ersättning villkoras** av deltagande i arbetsmarknadspolitiskt program, på motsvarande sätt som rätten till aktivitetsstöd är kopplad till deltagande i andra arbetsmarknadspolitiska program.

Nyanlända ska **omfattas av ett åtgärdssystem** som motsvarar det som gäller övriga arbetssökande. Om en nyanländ avvisar en insats kan han eller hon riskera att stängas av från rätt till ersättning under en viss tid.

Reglering av materiella bestämmelser i förordning med syfte att regeringen och Arbetsförmedlingen vid behov snabbt ska kunna anpassa verksamheten i etableringsuppdraget efter ändrade förutsättningar. Materiellt innehåll avser tex regler kring etableringsinsatser, etableringsersättningar, etableringstillägg och bostadsersättning.

Förändringar av målgruppen genom att nyanlända 18-19 åringar som saknar föräldrar i landet föreslås inte längre ha rätt till etableringsinsatser. Anledningen till detta är att det är viktigt att så lång som möjligt fullfölja sina gymnasiestudier. I hela landet finns det idag ca 550 personer som berörs av detta.

Försäkringskassan föreslås ta över handläggningen av etableringsersättningen. För att ytterligare göra regelverket mer enhetligt och minska onödig administration hos berörda myndigheter föreslås hanteringen av etableringsersättning flyttas från Arbetsförmedlingen till Försäkringskassan.

Synpunkter på promemorian

Generella synpunkter

Arbetsförmedlingens förmåga att genomföra etableringsuppdraget är helt avgörande för kommunernas integrationsarbete. En ineffektiv statlig verksamhet drabbar kommunerna i form av kostnader för kompletterande insatser och försörjningsstöd. Som det ser ut idag har endast ca 32 % av de nyanlända jobb eller studier 90 dagar efter avslutad etablering. Det är nödvändigt med en reformering av etableringsverksamheten och intentionerna i promemorian är goda. För att de beskrivna förändringarna skall visa sig effektiva krävs emellertid ett verkningsfullt innehåll i det nya arbetsmarknadspolitiska program för etablering som planeras, att det finns resurser hos Arbetsförmedlingen att genomföra programmet, samt en aktiv tillämpning av åtgärdssystemet.

Specifika synpunkter

1. Ett åtgärdssystem som innebär att den nyanlände kan stängas av från ersättning under en viss tid, om han eller hon avvisar en insats, skapar ett ekonomiskt incitament för den enskilde att faktiskt ta del av de insatser som Arbetsförmedlingen bedömer kan påskynda arbetsmarknads-etablering. Detta förutsätter emellertid att Arbetsförmedlingen verkligen tillämpar regelverket på ett aktivt sätt. Kommunens erfarenhet är att Arbetsförmedlingen är alldeles för restriktiv med tillämpningen av det åtgärdssystem som redan idag finns för övriga arbetssökande.
2. Reglering av materiella bestämmelser i förordning innebär att regeringen och Arbetsförmedlingen har möjlighet att göra snabba regeländringar vid behov. I det som benämns materiella bestämmelser ingår tex regler som kan innebära exkludering från målgruppen. Detta kan innebära en risk för övervältringseffekter, där kommunen istället tvingas att ta ansvar för insatser och försörjning för de individer som exkluderas.
3. Förändringen av målgrupp, genom exkludering av nyanlända 18-19 åringar som saknar föräldrar i landet, innebär ett utökat ansvar för kommunen.

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta

Översända tjänsteskrivelsen som yttrande på Arbetsmarknadsdepartementets
promemoria Ds 2016:35 – Ett nytt regelverk för nyanlända invandrares etablering i
arbets- och samhällslivet

Vellinge 16/9/15

Peter Olsson

Verksamhetscontroller